

Marcus Lantz:

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

ABSTRACT

Politiske debatters vigtigste formål er at klæde borgerne på til at træffe et oplyst valg på baggrund af en grundig afvejning af fordele og ulemper ved en bestemt politik. Det kræver en dygtig ordstyrer der tør udfordre politikere og inddrage publikum. Denne artikel bygger på en empirisk undersøgelse af tre forskellige ordstyrerstrategier der blev afprøvet i tre debatter mellem to europaparlamentarikere. Artiklen argumenterer for at den bedste ordstyrer tager udgangspunkt i publikums spørgsmål og afkræver politikerne svar på vegne af disse – i korte træk borgernes ambassadør.

ABSTRACT

The main reason political debates exist is to empower citizens to make informed choices based on a thorough examination of pros and cons concerning a specific policy. This demands a skilful moderator who is not afraid of challenging the politicians and engaging the audience. This article builds upon an empirical study of three different moderator strategies, which were tested in three debates between two members of the European Parliament. It argues that the best moderator builds the debate on the questions of the audience and demands that the politicians answer these – in short, that the moderator is the ambassador of the citizens.

EMNEORD

Ordstyrerstrategier, politisk debat, retorisk medborgerskab, deliberativt demokrati

KEYWORDS

Moderator strategies, political debate, rhetorical citizenship, deliberative democracy

"Jeg synes, det er vigtigt, at man engagerer sig i sit samfund. Det er netop intentionen med 'Gadens Parlament'; at øge den demokratiske deltagelse og dialog," sagde Thor Möger Petersen inden Gadens Parlament, DR2's publikumsbårne debatprogram, blev sendt for første gang 4. marts 2013 (Elkjær 2013). Programmet der allerede inden det gik i luften, skabte overskrifter fordi den tidligere skatteminister blev ansat som vært, understreger atter en gang at ordstyreren er alt andet end ligegyldig for en politisk debat. Ordstyreren er direkte i stand til at påvirke, om en politisk debat er oplysende eller ej, men ordstyrerne agerer vidt forskelligt; derfor undersøger jeg i denne artikel:

Hvilken ordstyrerstrategi medvirker i højeste grad til at publikum til en offentlig debat mellem to politikere bliver oplyst om og er i stand til at afveje de væsentligste fordele og ulemper ved et politisk forslag, således at de ikke umiddelbart ændrer synspunkt når de lærer mere om emnet?

Artiklen er baseret på specialet "Forhørslederen, Natvægteren og Ambassadøren - en undersøgelse af, hvilken ordstyrerstrategi der bidrager mest til en oplysende debat" (2012) som jeg skrev sammen med Magnus Boding Hansen.¹

ORDSTYRERENS ROLLE

Retorikere har siden Antikken søgt at bidrage til en forbedring af offentlig debat. Denne artikel fokuserer på ordstyrerstrategier og ikke på politikeren (som fx Cicero; Capella og Jamieson 1997; Jørgensen 2007; Kock 2011). Jeg forsøger således at stå på skuldrene af disse bidrag, men anser et fokus på ordstyrer snarere end politikere for at være både pragmatisk og frugtbart da ordstyrerens *raison d'être* som udgangspunkt er at forbedre debatten (jf. journalisters objektivitetsideal, Strand 2009) mens politikerne ofte prioriterer at "vinde" den ud fra en strategisk, stemmemaksimerende markedstankegang (jf. Winther Nielsen et al. 2011).

Offentlig politisk debat er relevant at beskæftige sig med og af afgørende betydning i et demokrati fordi der er en sammenhæng mellem kvaliteten og legitimiteten af de valg et samfund træffer, og kvaliteten af den debat det har om dem (jf. Aristoteles; Koch 1945; Dahl 2008). Hvis den offentlige debat er vigtig for demokratiet og ordstyreren for den offentlige debat, må ordstyreren i sagens natur være essentiel. At ordstyreren er vigtig for kvaliteten af denne debat fremhæves også af Christian Kock (2006) og Mie Femø Nielsen (2001; 2011, 59) som understreger at ordstyreren bestemmer, hvad og hvordan der skal debatteres. Det forekommer derfor indlysende at en undersøgelse af ordstyrerstrategier er et relevant bidrag, særligt til feltet retorisk medborger-

¹ Det fælles speciale danner grundlag for denne artikel efter aftale med Magnus Boding Hansen og redaktionen. Artiklen er skrevet af mig alene, og alle holdninger, vurderinger, formuleringer og udlægninger af pointer fra specialet står for min egen regning.

skab (jf. Kock og Villadsen 2012), ikke mindst fordi emnet på dansk er meget lidt belyst. Mig bekendt findes der således ingen danske og kun få, ældre amerikanske undersøgelser af hvilken betydning konkrete ordstyrerstrategier har for politiske debatter (Jamieson og Birdsell 1988; Carlin, Morris og Smith 2001).

Spørgsmålet besvares ved at undersøge publikums holdning til spørgsmålet "Skal Nordeuropa redde Sydeuropa med hjælpepakker og lån?" (debatterne blev afholdt i slutningen af 2011) i tre sammenlignelige debatter hvor ordstyreren var samme person, men ordstyrerstrategien forskellig fra debat til debat. Ordstyrerstrategier konstrueres ud fra en række variable (konkrete dilemmaer som ordstyreren skal forholde sig til) som udvikles gennem interviews med otte fremtrædende danske ordstyrere samt en nærlæsning af den relevante, men sparsomme faglitteratur.

I det følgende vil jeg præsentere det ideal for offentlig debat der ligger til grund for artiklen, opridse de metodiske overvejelser bag udviklingen af ordstyrertyperne, analysere publikums reaktioner på de tre typer af ordstyrerstrategier og herudfra udlede den bedste ordstyrertype samt tre generelle anbefalinger, diskutere om disse anbefalinger er rimelige samt give mit bud på hvilke forskningsperspektiver der tegner sig på baggrund af artiklen.

TVANGLØS TVANG ELLER FORNUFTIG UENIGHED

Skillelinjen i faglitteraturen om hvad idealet for offentlig debat bør være, tegner sig især mellem de der som Jürgen Habermas (1981) mener at politisk debat kan føre til konsensus og de der som John Rawls (1989) anerkender at uenighed debattører imellem kan være permanent, men at dette ikke udelukker en fornuftig politisk debat.

Jeg bekender mig til sidstnævnte, da politiske debatters centrale formål må være at gøre borgerne i stand til at træffe et oplyst valg de ikke fortryder; derfor er det centralt at de politiske debatter sørger for at borgerne bliver bekendt med vægtige argumenter på begge sider af en given sag, uanset om debattørerne forbliver uenige eller ej. Det *er* vigtigt at understrege at alle borgere ikke ønsker at være politikere; langt de fleste vil i forhold til politiske debatter og andre former for politisk kommunikation være *modtagere* (jf. Kock 2008) hvorfor den politiske kommunikation bør opkvalificeres. Der er ikke som sådan problematisk at politikerne lytter til hinanden og forsøger at nå til enighed jf. Habermas' ideal om "den zwanglose Zwang des besseren Arguments" (1972), men ofte er det ikke muligt eller ønskværdigt fordi uenighed kan skyldes parternes forskellige fortolkning og vægtning af værdier og argumenter.

Netop fortolkning og vægtning af værdier er afgørende når politiske og etiske spørgsmål debatteres, forklarer Georgia Warnke (2001). Warnke bruger

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

abortspørgsmålet i USA som eksempel og pointerer at vi i kraft af vores forskellige moralske værdier og tolkninger af disse ikke nødvendigvis bliver enige når vi debatterer et politisk emne (2001, 312). I Danmark deler abortspørgsmålet ikke på samme måde befolkningen som i USA, men man kunne også have valgt andre svære etiske spørgsmål som legitimiteten af krig, aktiv dødshjælp eller produktion af kunstigt liv, og Warnkes pointe er at den vedblivende uenighed er ganske legitim.

Dette debatideal flugter med Kocks ideal om at den enkelte borger har brug for at vælge en holdning som er kvalificeret således at de ikke efterfølgende så let kommer til at fortryde (2008, 76). Deler man dette ideal, vil man primært vurdere kvaliteten af en debat ud fra, hvor oplyst et grundlag den hjælper publikum til at beslutte sig på. I forlængelse heraf er det plausibelt at udlede at der bør være sammenhæng mellem hvor god en debat er, og hvor langtidsholdbar den holdning dens tilhørere får af at overvære den, er.

Det skal ikke forstås sådan at det i sig selv anses for problematisk at skifte holdning, eller at et skråsikkert og argumentresistent publikum idealiseres. Men hvis man skifter holdning så snart man lærer mere om det emne man netop har overværet en debat om, må dette antyde at der er væsentlige argumenter imod ens holdning som ikke er blevet belyst i debatten.

Offentlig politisk debat er netop karakteriseret ved at der ofte ikke eksisterer ét rigtigt svar, men at der forekommer forskellige fornuftige meninger om en given sag. Som Aristoteles understreger i sin *Eudemiske etik*, "gælder sandt og falsk ikke om Forsættet" (1226a; 1955, 54) fordi politisk debat og deliberation har at gøre med folks handlinger og viljer der ikke kan være sande eller falske, men er åbne for fortolkning af andre. Og som Rawls understreger når det drejer sig om spørgsmål af moralsk og praktisk karakter (modsat strengt videnskabelige spørgsmål), vil partikulære fortolkninger umuliggøre at en debat skulle kunne lede til konsensus: "We know from the burdens of reason that even in a well-ordered society, where the basic freedoms are secure, sharp political disagreement will persist on their more particular interpretation." (Rawls 1989, 253). Uenighed vil altså vedblive at eksistere, men som følge af de såkaldte "burdens of reason" (Rawls 1993) kan den sagtens være fornuftig og lede til gode beslutninger i et civiliseret samfund hvor der ellers hersker fornuft og orden – heraf Rawls' begreb "reasonable disagreement" (1989).

OPLYSENDE DEBAT

Med andre ord er grundantagelsen denne: Hvis du allerede har hørt de vægtigste argumenter *imod* din holdning til et givent emne og vejet dem op mod de vægtigste argumenter *for* den, vil din holdning være mere langtidsholdbar end hvis dette ikke er tilfældet. Godtager man de to præmisser at en god debat bør belyse de vægtigste argumenter for og imod, og at argumenter påvirker holdninger mere jo vægtigere de er, følger

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

naturligt heraf at lade sit debatideal være at folk tilegner sig en holdning som de ikke så let fortryder efterfølgende.

Det er en vigtig distinktion at idealet ikke er at folk vælger *den rigtige holdning*, men at de vælger *den holdning som de når de kender de vigtigste argumenter for og imod den, finder rigtigst for dem*. Hermed understreges et næsten indlysende forhold ved retorikken: At det er muligt at finde gode argumenter på begge sider af en given sag som kan påvirke modtagerne til at træffe en beslutning på et kvalificeret grundlag. I Antikken stod særligt Cicero (2003) for at udvikle denne *controversia*-tankegang hvad der tydeligt kommer til udtryk i *De Oratore*; her lader han sine karakterer argumentere for og imod hvad der bør karakterisere den gode taler.

Debatterne der senere i artiklen analyseres, kan i forlængelse af dette ideal både vurderes ud fra hvor stort udsving i holdningen til det debatterede spørgsmål erhvervelsen af mere viden medfører, samt ud fra i hvilken retning debatten og denne erhvervelse af mere viden om emnet leder publikum.

Man kunne måske tro at en debat hvor der skiftes meget mening er god fordi folk så må formodes at have lært noget nyt. Men en holdningsændring behøver ikke være forårsaget af mere viden; lige så ofte kan det modsatte være tilfældet (jf. partiskiftene, Hansen et al. 2007, 84). Succeskriteriet er med andre ord ikke imperialistisk i den forstand at det er ønskværdigt at folk ændrer holdning. Succeskriteriet er derimod at den holdning folk har, hvad end den er ny eller ej, ikke er en de fortryder når deres viden om emnet forøges.

Ligeledes er det vigtigt at se på retningen af ændringen i publikums holdning. En debat må rimeligvis vurderes som bedre hvis publikums holdning efter at de har lært mere om emnet er den samme eller er rykket i *samme* retning som efter debatten. Det vil sige at en god debat defineres ved at mere viden konsoliderer den holdning publikum havde ved debattens slutning.

På samme måde vurderes en debat hvor publikums holdning skifter som følge af mere viden om emnet for at være dårligere. Det skyldes at der i disse tilfælde kan siges at være tale om at folk er blevet ført i en 'gal' retning af at overvære debatten fordi de efter at have lært mere om emnet vender tilbage til en holdning modsat den debatten efterlod dem med. Der må derfor være vigtige argumenter som ordstyreren ikke sørgede for at debattørerne belyste. Mere herom i analysen.

UDVIKLING AF ORDSTYRERTYPER

Artiklens empiri består af interviews med otte fremtrædende, danske ordstyrere samt tre debatter mellem europarlamentarikerne Morten Messerschmidt (Dansk Folkeparti) og Emilie Turunen (Socialistisk Folkeparti) der løb af stablen 7. og 8. december 2011, lige op til EU-topmødet i Bruxelles 8. december 2011.

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

Denne artikels undersøgelsesfelt er alene afgrænset til duel- og ikke paneldebatter fordi paneldebatter og særligt partilederrunderne op til folketingsvalg ifølge ordstyrerne² er meget præget af praktiske hensyn der bevirker at den enkelte ordstyrers strategi typisk er mindre udslagsgivende. Endelig begrænser artiklen sig til at vurdere ordstyrerstrategier, selv om også mange andre forhold er vigtige for kvaliteten af en debat, heriblandt udvælgelsen af debattører, disses debatskikke, valg og formulering af det centrale spørgsmål for debatten etc. Denne afgrænsning sker med udgangspunkt i et ønske om at opnå en dybere forståelse for ordstyrerstrategier fordi en forbedring af netop disse kan gøre en konkret, positiv forskel i politiske debatter.

For at undersøge hvordan en ordstyrer bedst faciliterer en debat der fordrer en oplyst stillingtagen hos tilhørerne, vil det være oplagt at analysere en række konkrete ordstyreres ageren i politiske debatter. Men for at gøre artiklens anbefalinger så generelt gyldige som muligt bestræbes det i stedet at udvikle en metode der ikke fokuserer på kvaliteten af den enkelte, konkrete ordstyrer, men derimod på kvaliteten af ordstyrertypen. Således er det ønsket at genere viden om *hvordan* man skal gøre, ikke *hvem* der gør det. Derfor bliver begrebet *idealtyper* brugt som inspiration til at udvikle tre tankebilleder af mulige ordstyrertyper (jf. Weber 2003, 106). Max Webers begreb "idealtypen" er en mental konstruktion som kan anvendes til at nærme sig den komplekse virkelighed; det henviser hverken til et normativt ideal eller en faktisk forekommende person, men til "et tankebillede, der i sig selv er modsigelsesfrit" (2003, 106).

Ud fra otte interviews samt en nærlæsning af journalistisk, politologisk, retorisk og sociologisk litteratur udledes 16 centrale variable (Hansen og Lantz 2012, 60) som angår et reelt dilemma ordstyreren skal forholde sig til, og som ordstyrerens ageren kan beskrives ud fra (dvs. valgmuligheder den enkelte ordstyrer har). Således er det eksempelvis en variabel om ordstyreren vælger primært at stille åbne eller lukkede spørgsmål. Det er ikke en variabel om ordstyreren har sat sig grundigt ind i emnet eftersom alle er enige om at det er en klar forudsætning for at styre en debat hensigtsmæssigt, jf. *doxa* (Jørgensen og Villadsen 2009, 85). Disse variable anvendes herefter til at konstruere fire idealtyper.

I udvælgelsen af ordstyrere blev det prioriteret at tale med de mest erfarne og mest profilerede fra landets fire centrale nyhedskanaler: DR1, DR2, TV2 og TV2 News. Det blev ligeledes prioriteret at interviewe ordstyrere der havde erfaring fra dækningen af folketingsvalgkampen 2011 som på det tidspunkt netop var overstået, for den måde at sikre fortsat aktuelle ordstyrersituationer

² Der refereres løbende til de forskellige interviews med ordstyrerne, og i samtlige tilfælde er kilden det fælles speciale (Hansen og Lantz 2012), hvorfor jeg herfra blot refererer de udsagn ordstyrerne er citeret for heri.

at tale om. Herunder Martin Krasnik der var ordstyrer på TV2 News samt flere højt profilerede debatter; Kim Bildsøe Lassen der var ordstyrer på DR's partilederrunder; og Johannes Langkilde der var ordstyrer på TV2's dueldebatter mellem Helle Thorning-Schmidt og Lars Løkke Rasmussen.³

Der er to primære grunde til at tv-debaterfaring blev højt vægtet i udvælgelsen:

1. Det er tv-debatterne, særligt DR og TV2's partilederrunder og duellerne mellem statsministerkandidaterne, som når det største publikum af alle debatter i en dansk valgkamp.⁴ Derfor er der meget på spil for både ordstyrere hvis karrierer påvirkes af deres præstation, og for politikerne som kæmper for retten til at lede landet.
2. Fordi der er mere på spil i tv-debatter end på ikke-tv-transmitterede vælgermøder, formodes det at ordstyrerne gør sig flere tanker om formål og strategi her. Denne formodning blev bekræftet af interviewpersonerne.

Grundlæggende set deler alle de interviewede ordstyrere det ideal at en politisk debat skal oplyse, men her ophører enigheden også. For eksempel mener Krasnik at debatten skal oplyse ved at tydeliggøre uenigheder; ordstyreren skal derfor prøve at udstille svaghederne i hver debattørs argument fordi man ellers ikke får et balanceret indtryk idet politikerne selv kun er optaget af at vise styrkerne ved deres position. På den anden side mener Bildsøe Lassen at ordstyreren sådan set bare skal være katalysatoren for at politikernes synspunkter skal stå tindrende klart, sådan at vælgerne kan finde ud af hvem de vil stemme på.

På baggrund af alle otte interviews og en grundig læsning af faglitteraturen på området danner der sig overordnet to akser af variable der er mulige at kategorisere i to hovedkategorier:

1. **Hvordan der spørges.** Omfatter de variable der vedrører hvordan og til hvad ordstyreren spørger, og hvorledes ordstyreren angiver eller ikke kontrollerer retningen for debatten.
2. **Hvordan der svares.** Omfatter de variable der vedrører hvordan ordstyreren forholder sig til debattørernes svar, herunder blandt andet om ordstyreren tillader lange eller korte svar.

I begge kategorier findes både variable der omhandler de kvalitative og kvantitative aspekter omkring de spørgsmål ordstyreren stiller debattørerne

³ De resterende interviewpersoner var Cecilie Beck (TV2), Nynne Bjerre Christensen (DR 2), Bent Falbert (Ekstra Bladet), Adam Holm (DR2) og Poul Erik Skammelsen (TV2 News).

⁴ Der var tale om de mest sete valgprogrammer på nær selve valgaftenen (Gallup 2011; uge 35-37).

og den måde ordstyreren forholder sig til debattørernes svar. Af pladshensyn nævner jeg her blot et eksempel for at illustrere fremgangsmåden for samtlige 16 variable: Skal ordstyreren udspørge de to debattører en ad gangen med mange korte spørgsmål eller efterstræbe at de taler direkte med hinanden?

Det ene yderpunkt af akseren for denne variabel er det Kurt Strand (2009) kalder "dobbeltforhøret" hvor ordstyreren skiftevis solointerviewer de to debattører eller primært er kritisk over for én ad gangen og bruger den anden som støtte hertil i et "to mod én-interview" (2009, 208-10). Krasnik er en varm fortaler for brugen af dobbeltforhør undervejs i debatter, fordi det kan tegne uenigheder klarere op. Under folketingsvalgkampen benyttede Langkilde også forhørsformatet som et delement i debatterne mellem Thorning-Schmidt og Løkke Rasmussen for at give seerne mulighed for at høre, hvordan de to politikere over længere tid og under større pres forsvarede sig i forhold til valgkampens vigtigste emner; konkret Thorning-Schmidts 12 minutters-plan og Løkke Rasmussens efterlønsændringer. Langkilde advarer dog imod at man med denne strategi risikerer at blive opfattet som partisk af mange seere.

Det andet yderpunkt er at lade de to debattører debattere uden at afbryde i særlig høj grad. Et eksempel herpå leverer den rutinerede amerikanske ordstyrer Jim Lehrer der har styret amerikanske præsidentdebatter 11 gange siden 1988 (2011). I en debat mellem Barack Obama og John McCain i 2008 siger han til Obama som primært taler til kameraet: "Say it to him." (CSPAN 2008) "Are you afraid I couldn't hear him," siger McCain derefter med selvironisk reference til sin høje alder hvortil Lehrer svarer med en gentagelse af sin kommentar før debatten: "I'm just determined to get you to talk to each other." (CSPAN 2008). Et andet eksempel er den norske ordstyrer Oddvar Stenstrøm der under den første dueldebat mellem Jens Stoltenberg og Erna Solberg under den norske valgkamp i 2013 fra starten slår fast at de skal diskutere politik som om han ikke er til stede (TV2 2013).

De kombinationsmuligheder der dannes ud fra om ordstyreren udøver meget eller lidt kontrol eller ej med hvordan der spørges såvel som hvordan der svares, er her illustreret:

Kontrol- lerende eller ikke kontrol- lerede i forhold til:	A) hvordan der spørges:	KONTROL	INGEN KONTROL	INGEN KONTROL	KONTROL
	B) hvordan der svares:	KONTROL	INGEN KONTROL	KONTROL	INGEN KONTROL

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

Eftersom de debatter denne artikel tager sigte på, som udgangspunkt vil indeholde to debattører, en ordstyrer og (mindst et faktisk) publikum, er det muligt at skelne mellem de fire idealtyper på følgende måde:

Type 1: Udøver kontrol i forhold til hvordan der spørges og svares.

Type 2: Udøver hverken kontrol i forhold til hvordan der spørges eller svares fordi den enten overlades til publikum eller politikerne.

Type 3: Lader publikum eller politikere bestemme hvad der skal tales om, men udøver kontrol i forhold til hvordan der svares.

Type 4: Kontrollerer alt hvad der tales om og spørges til, men ikke hvordan der spørges.

Forhørslederen, Natvægteren og Ambassadøren

Det endelige resultat er fire idealtyper af ordstyrerstrategier der hver især kan karakteriseres på følgende vis: Forhørslederen, Natvægteren, Ambassadøren og Bordherren.

1. Idealtipe 1: **Forhørslederen**. Formatet minder om en **retssal**, og ordstyreren kontrollerer hvordan der spørges og svares.
2. Idealtipe 2: **Natvægteren**. Formatet minder om en **rundbordssamtale**, hvor debattørerne bestemmer hvad der tales om (om end ikke debattens hovedspørgsmål), og de gives stor frihed til at svare som de ønsker.
3. Idealtipe 3: **Ambassadøren**. Formatet minder om en **spørgetime** hvor publikum bestemmer hvad der spørges om. Ordstyreren tager publikums parti og kontrollerer hvordan der svares så det er reelt og tilfredsstillende.
4. Idealtipe 4: **Bordherren**. Formatet minder om et **middagsselskab** hvor den belastende bordherre bliver med at stille spørgsmål, men ikke interesserer sig for eller forholder sig til hvordan der svares.

Idealtipe 1-3 forekommer både i eksisterende tv-formater og har fortalere blandt de interviewede ordstyrere.

Idealtipe 1 ligner formater som HardTalk på BBC og duelementerne af DR2's Debatten og har blandt andre Krasnik, Bjerre Christensen og Langkilde som fortalere.

Idealtipe 2 ligner formater som DR2's 2. sektion (tidligere Deadline 2. sektion) og mere samtaleindbydende debatformater især i radio og til vælgermøder og har blandt andet Holm og Skammelsen som fortalere.

Idealtipe 3 ligner formater som Spørgetime i Deadline 17 og BBC's Question Time og har blandt andet Bildsø Lassen og Falbert som fortalere. Som kategoriseringen er nu, kan det både være publikum og debattørerne der er

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

afgørende for debattens retning. Det bliver publikum fordi det ikke er tilfældet i de andre formater, og fordi det imødekommer en forventning om at politiske debatter skal muliggøre at borgerne direkte stiller deres folkevalgte til ansvar for deres handlinger som i en klassisk forsamlingshusdebat.⁵

Idealtype 4 er bevidst udeladt i undersøgelsen da formålet her er at anbefale en konkret ordstyrertype. Typen diskvalificeres ganske enkelt af sin mangel på forekomster, fortalere og intuitive hensigtsmæssighed, herunder at de tre øvrige typer hver lader én af de tre centrale aktører for en debat – ordstyrer, politikere og publikum – bestemme, hvad der tales om.

	HOS FORHØRSLEDEREN	HOS NATVÆGTEREN	HOS AMBASSADØREN
Hvem bestemmer hvad der tales om?	ORDSTYREREN	DEBATTØRERNE	PUBLIKUM

Grundlæggende kan de tre typer beskrives på følgende vis:

Forhørslederen er forhørende, konfronterende, dagsordensættende, striks og regelret. Formålet er at udstille debattørernes fejl og fremføre de stærkeste argumenter mod deres holdning. Forhørslederen vil hvor det er muligt – med Krasniks ord – "give den anden debattør en platform at angribe fra", men hvor dette ikke er muligt angribe selv.

Natvægteren er samarbejdende, samtaleindbydende og mindre striks med fokus på de lange linjer i debatten snarere end på at finde fejl og argumenter mod debattørernes holdning. Typen sanktionerer derfor kun de største ufinheder og manglende svar. Tonen er venlig, og der er som udgangspunkt tillid til at politikerne nok skal komme til det interessante af sig selv; derfor er styringen af debattens retning ganske løs. Holdninger brydes ved at ordstyreren beder debattørerne svare på hinandens uenigheder, men der er frie rammer i forhold til hvordan de svarer på hinandens argumenter.

Ambassadøren bestræber sig på at give tilhørerne svar på de emner der ligger dem mest på sinde, men har ikke herudover klare mål for debattens retning. Ambassadøren anerkender at borgerne kan føle sig intimideret af politikernes erfaring, viden og sproglige tæft hvorfor Ambassadøren kan være stærkt kontrollerende i forhold til hvordan der svares og vil gentage spørgsmålene indtil debattørerne har svaret eksplicit, fair og fyldestgørende på dem. Ambassadøren er inspireret af det klassiske vælgermøde i forsamlingshusene

⁵ Et format der også kopieres på TV, fx *Townhall Debate*-formatet i den ene af de tre store TV-debatter der går forud for et amerikansk præsidentvalg (jf. Lehrer 2011).

hvor folket kommer til orde og kan stille politikerne til ansvar for den magt de er blevet betroet.

DEBATTERNE

De tre debatter blev afholdt over to dage på Ørestad og Ordrup Gymnasium (8. december 2011) samt Borupgaard Gymnasium (9. december 2011). Det korte tidsrum mellem hver debat minimerede risikoen for at udgangspunktet for debatten skulle ændre sig afgørende hvorved publikum ville få ændrede forudsætninger at danne en holdning ud fra.

Publikum skulle i alle tre debatter forholde sig til følgende påstand: "Nordeuropa skal fortsat yde et stort økonomisk bidrag (inkl. lån) til at redde Sydeuropa" både før og efter debatten samt efter et undervisningsforløb.

Emnet blev valgt fordi det var højaktuelt på den politiske dagsorden. EU's stats- og regeringsledere indledte således et stort topmøde i den økonomiske krises tegn den 8. december 2011 (EU-Oplysningen 2012). Formuleringen forsøger at sætte tingene på spidsen og samtidig forholde sig så neutralt til emnet som muligt. Ordet "redde" kan opfattes som forudindtaget, men det vurderedes at det reelt var det mest rammende udtryk; det blev da også hyppigt anvendt i den internationale debat om spørgsmålet.⁶

Alle tre debatter var mellem Messerschmidt og Turunen, henholdsvis imod og for debattens hovedpåstand. Debatterne blev designet specifikt til brug i det speciale som denne artikel bygger. Det blev debattørerne og faglærerne på de tre gymnasier oplyst om. Men for at gøre set-uppet så realistisk som muligt blev de primært markedsført som debatter arrangeret af Nyhedsmagasinet RÆSON (hvor Magnus Boding Hansen på daværende tidspunkt var den ansvarshavende chefredaktør) da det blev vurderet at dette ville øge deres troværdighed og ikke henlede opmærksomheden unødigt på formen.

Alle tre debatarrangementer indeholdt følgende fire elementer:

1. Debat
2. Ekspertoplæg
3. Workshop
4. Rollespil på scenen

Undervisningsforløbet der løb fra punkt 2-4, tjente til at eleverne kunne erhverve større viden om emnet. Punkterne 2-4 regnes altså for lig med erhvervelsen af ny viden, og det afsluttende rollespil havde til formål at motivere eleverne til at lære så meget som muligt om eurokrisen og de forskellige landes holdning til økonomiske hjælpepakker.

⁶ Eksempelvis skriver The Economist den 5. november 2011 at formålet med hjælpepakkerne er at redde euroen (Economist 2011).

Inspirationen til dette forløb kan dels findes i den klassiske retoriske teori vægtning af *usus* og *imitatio*, altså øvelse og efterligning (jf. bl.a. kapitlet "Imitatio" i Quintilians *Institutia oratoria*). Endnu en inspirationskilde er den amerikanske pædagog og samfundstænkter John Dewey for hvem det er afgørende at læring om samfundsforhold og demokratiske processer foregår i et socialt fællesskab fordi demokrati også foregår i fællesskaber (2005, 27).

Endelig er kombinationen af ekspertoplæg og workshop inspireret af James Fishkins (2009) arbejde med såkaldt deliberative meningsmålinger. Hos Fishkin er formålet at gøre udarbejdelsen af meningsmålinger mere troværdig, men det didaktiske princip er sammenfaldende, nemlig at kombinationen af ekspertoplæg og aktiv deltagelse skaber læring.

I den første debat som fandt sted på Ørestad Gymnasium, var det den mindst aggressive ordstyrer, Natvægteren, der førte ordet, derefter fulgte Ambassadøren (Ordrup) og til sidst Forhørslederen (Borupgaard). Den rækkefølge blev bevidst valgt idet Forhørslederen med sin aggressive stil ville kunne skabe en uvenlig stemning ordstyreren og debattørerne imellem som potentielt kunne skade de resterende debatter.

For at resultaterne skulle være sammenlignelige, efterstræbtes det at gøre alle afhængige variabler så konstante som overhovedet muligt, efter naturvidenskabeligt forbillede, men med en klar bevidsthed om at det kun var en efterstræbelse. For at nærme sig dette var debattørerne de samme i alle tre debatter, publikum var alle steder gymnasieelever, debatterne fandt sted over lidt over ét døgn, debattørerne blev præsenteret for eleverne på samme måde, og ordstyreren præsenterede sig på samme måde, som chefredaktør for RÆSON og dagens ordstyrer, han havde sågar samme marineblå slips på hver gang.

I de tre debatter påtog Magnus Boding Hansen sig skiftevis hver af de tre ordstyrertyper. Den beslutning traf vi fællesskab fordi han havde rig erfaring som ordstyrer gennem sit arbejde for RÆSON. Det bør ej heller være et problem for validiteten af resultaterne at Magnus påtog sig en afgørende rolle da formålet ikke er at efterprøve en hypotese der på forhånd er stor tiltro til, men fordomsfrit at undersøge hvilken ordstyrertype der bidrager til en oplysende debat. Hertil kom en stor praktisk udfordring ved at finde en lige så dygtig ordstyrer til at varetage opgaven med de begrænsede midler der var til rådighed.

For at sikre at Magnus' ageren under debatterne levede op til typebeskrivelsen, blev publikum i det til hver enkelt debat designede spørgeskema (på en skala fra 1-10 inklusiv 'ved ikke') bedt om at forholde sig til ordstyrerens ageren. Som eksempel blev eleverne på Borupgaard Gymnasium, hvor det som bekendt var den meget konfronterende og aggressive strategi Forhørslederen der blev afprøvet, bedt om at forholde sig til følgende udsagn:

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

1. Debattørerne blev udfordret på deres holdninger og blev afkrævet klare svar.
2. Det var ordstyreren der bestemte, hvad der skulle snakkes om og hvor længe om hvad.

Publikum blev foruden hovedspørgsmålet ydermere bedt om at forholde sig til følgende identiske påstande i alle tre debatter:

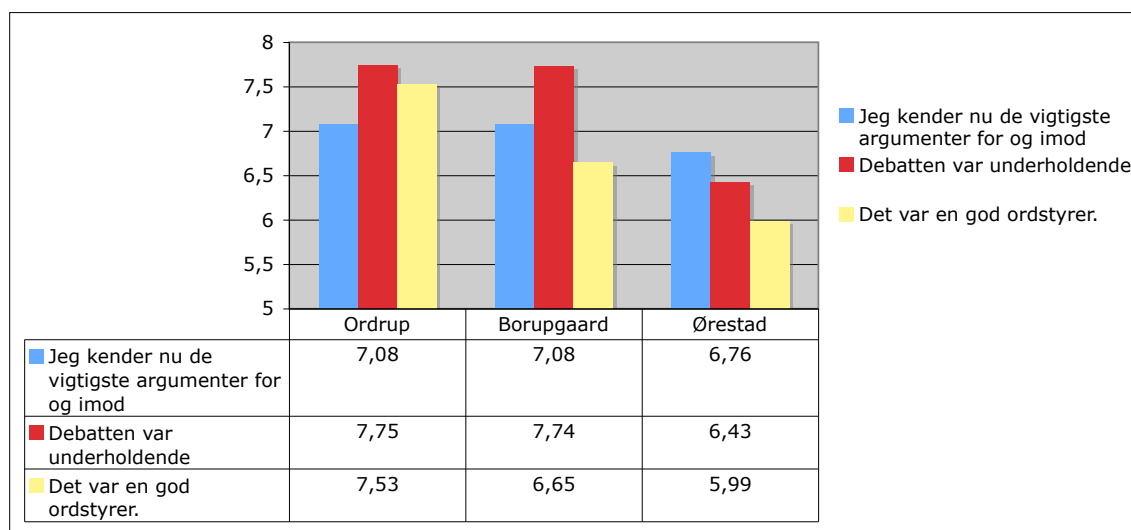
1. Jeg føler nu at jeg kender de vigtigste argumenter for og imod, at Nordeuropa fortsat skal yde et stort økonomisk bidrag (inkl. lån) til at redde Sydeuropa.
2. Debatten var underholdende.
3. Det var en god ordstyrer.

På baggrund af spørgeskemaundersøgelsen er det muligt at indkredse hvilken ordstyrerstrategi der i højest medvirker til at skabe en oplysende debat.

PUBLIKUMS HOLDNING

I behandlingen af data fra spørgeskemaerne foretages en vurdering på baggrund af elevernes subjektive oplevelse af debatten og dens kvaliteter samt en vurdering på baggrund af deres holdning til det debatterede spørgsmål henholdsvis før debatten, efter debatten samt efter workshoppen hvor de lærte mere om emnet.

I alle tre debatter oplevede publikum at ordstyreren agerede som tiltænkt. På ti-skalaen tilkendegav de i alt 306 respondenter (Forhørslederen på Borupgaard, 128; Natvægteren på Ørestad, 113; og Ambassadøren på Ordrup, 65) følgende holdning til de tre spørgsmål der indikerer hvordan de oplevede debatterne:

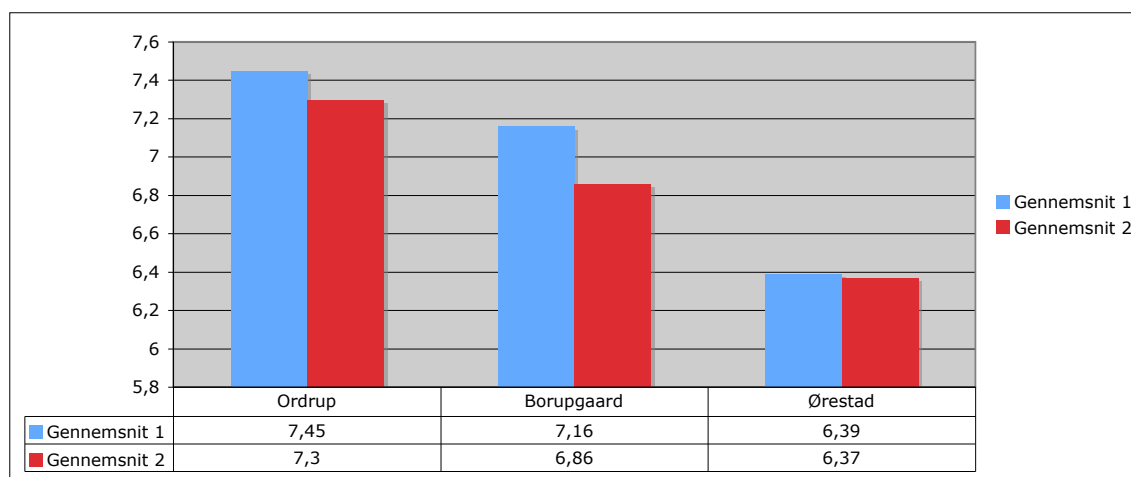

Formålet med denne artikel er ikke at finde den mest underholdende

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

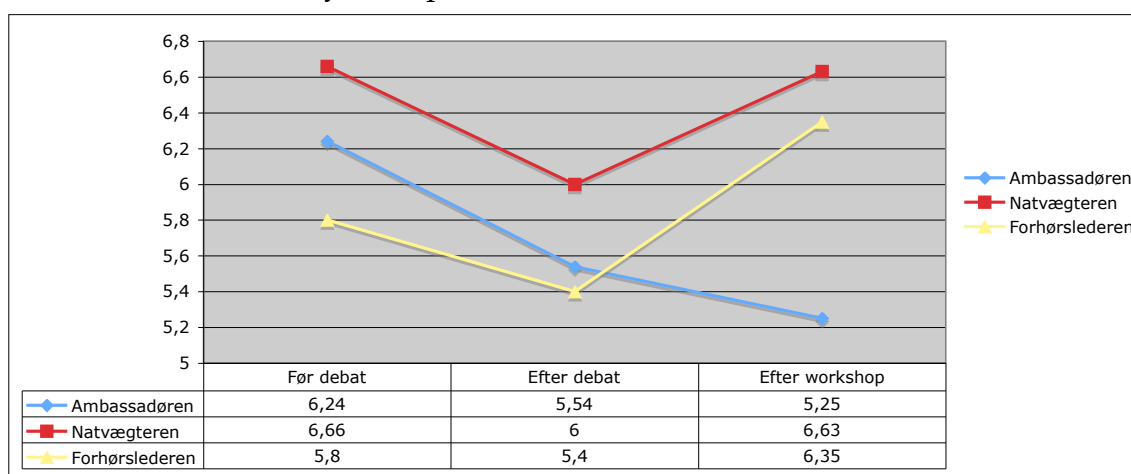
ordstyrerstype. Når et underholdnings-parameter alligevel medtages, skyldes det at det både for tv-debatter og vælgermøder er vigtigt at debatten ikke keder folk.⁷ Gør den det, vil de typisk zappe væk eller gå deres vej, og så bliver de i al fald ikke klogere på debattørernes holdninger.

Herunder er den gennemsnitlige vurdering fordelt på de tre ordstyrer typer. Gennemsnit 1 er gennemsnittet for alle tre spørgsmål (1, 2 og 3), mens Gennemsnit 2 udelader underholdningsfaktoren:

Det ændrer ikke nævneværdigt ved vurderingerne (men vigtigt er det at notere sig at ingen af ordstyrer typerne bidrager til en decideret ikke-underholdende debat) der placerer Ambassadøren (Ordrup) før henholdsvis Forhørslederen (Borupgaard) og Natvægteren (Ørestad).

Sammenholdes denne vurdering med en vurdering af en mulig holdningsændring henholdsvis efter debatten og efter erhvervelsen af mere viden, gives et mere nuanceret billede. Gennemsnittene af svarene på den centrale påstand, "Nordeuropa skal fortsat yde et stort økonomisk bidrag (inkl. lån) til at redde Sydeuropa", ser ud som illustreret herunder:

⁷ Debatarrangører har gennem århundreder følt behov for at underholde for at bevare et publikum. I det 19. århundredes *New England town hall meetings* slagtede arrangørerne gæs og rullede tønder med whisky ind til tilhørerne (Jamieson og Birdsell 1988, 94).

Udviklingen kan både vurderes på udsvinget mellem kategorierne *Efter debat* og *Efter workshop* og på retningen for holdningsskiftene (jf. vurderingskriterierne i afsnittet OPLYSENDE DEBAT). Størrelsen af udsvingene mellem *Efter debat* og *Efter workshop* for de tre debatter er således 0,29 enheder for Ambassadøren, 0,63 enheder for Natvægteren og 0,95 for Forhørslederen.

Vigtigere endnu er Ambassadøren også den eneste ordstyrerstrategi hvor debatten ikke leder publikums holdning i den gale retning forstået på den måde at mere viden i Ambassadørens tilfælde bekræftede den holdning som debatten efterlod publikum med. På baggrund af disse vurderinger forekommer Ambassadøren med en lille margin at være den bedste af de tre ordstyrerstrategier. Umiddelbart forekommer Natvægteren bedre end Forhørslederen af den grund at modtagernes holdning efter debatten her er mest holdbar; begge har dog det til fælles at debatten har ledt publikum i den gale retning, og ordstyreren dermed ikke har bidraget til at debatten belyste alle de elementer som workshoppen senere var i stand til.

Den konkluderende antagelse er derfor at den mest hensigtsmæssige idealtipe af ordstyrerstrategier er Ambassadøren. For at forklare dette er det nødvendigt at vende tilbage til de to hovedkategorier af variable der forholdt sig til graden af kontrol med hvordan der spørges og hvordan der svares.

Natvægteren som akkurat klarer sig dårligst, er den eneste ordstyrerstrategi der lader politikerne kontrollere debattens retning og underspørgsmål. Derfor kan man med rimelighed udlede at det bør man ikke gøre. Både Ambassadøren og Forhørslederen udøver kontrol med hvordan der svares, modsat Natvægteren. Derfor kan man rimeligvis udlede at man bør være kontrollerende. Ambassadøren er samtidig den eneste ordstyrerstrategi der lader publikums spørgsmål, tvivl og anker lede debattens retning hvorfor det også bør gælde som anbefaling. Dog med det forhold in mente at idealtipe 3 som Ambassadøren bygger på, i sin grundform også kunne have ladet debattørerne kontrollere debattens retning (se afsnit "Udvikling af ordstyrertyper"); dog leder Natvægterens forholdsvis dårlige resultat og Ambassadørens tilsvarende gode mig til at antage at publikums spørgsmål kan være af afgørende betydning.

Det leder til følgende tre anbefalinger som en ordstyrer bør følge:

1. Lad ikke debattørerne kontrollere debattens retning og underspørgsmål.
2. Vær kontrollerende med hvordan der svares.
3. Lad publikums tvivl, spørgsmål og anker være afgørende for debattens retning og underspørgsmål.

Af disse tre anbefalinger er den tredje den der afviger mest fra den nuværende praksis i politisk debat og som således må ses som den mest kontroversielle. Af de interviewede ordstyrere omtaler flere borgerinddragelse som et ærværdigt mål, men realiserer det sjældent eller aldrig. I det følgende vil jeg derfor koncentrere mig om denne anbefaling.

AMBASSADØREN LEVER

Det bedste eksempel på at Ambassadøren trods alt lever, findes i Storbritannien, mere specifikt på BBC's hæderkronede debatprogram *Question Time*. I dette program kan borgere forsøge at blive udvalgt som spørgere, og det er derefter deres spørgsmål (som debattørerne ikke kender på forhånd) der bestemmer i hvilken konkret retning – inden for det allerede udvalgte emne – debatten skal bevæge sig. Ordstyreren følger op og sørger for at debattørerne svarer og at de relevante andre debattører får mulighed for at følge op. I Danmark var Gadens Parlament et eksempel på at lade borgerne komme til orde, men de fik kun i meget ringe grad mulighed for at stille magthaverne til ansvar; primært debatterede de med hinanden.

Ambassadøren blev som bekendt afprøvet på Ordrup Gymnasium. Gymnasiet har landets 15. højeste karaktergennemsnit (Larsen 2011), og eleverne kommer overvejende fra ressourcestærke hjem så de bør have mere viden om politiske forhold og EU's gældskrise end gennemsnittet af danskere.

Til trods for dette forbehold mener jeg af to årsager stadig at anbefalingen er rimelig i en bredere forstand. For det første kan ordstyreren fungere som et filter der skærper og om nødvendigt sorterer i publikums spørgsmål inden de når politikerne (jf. bl.a. Kock 2011, kap. 6). For det andet: Selv hvis man antager at ordstyreren ikke kan forbedre noget ved at agere filter, kan det at deltage aktivt i debatten med spørgsmål i sig selv kvalificere en mere oplyst stillingtagen (jf. Fishkin 2009).

Spørgsmålet er dog stadig om disse argumenter er gældende over for et større publikum der samtidig er mindre homogent end tilfældet var på Ordrup Gymnasium, endsige et tv-publikum? Det er vigtigt fordi en central værdi ved publikumsinddragelse jo netop er at debatten derved handler om publikums spørgsmål, tvivl og anker mod debattørernes holdning, så jo mere spredt publikum er, jo mindre ens må disse formodes at være.

Det kan ikke udelukkes at der er en risiko for at Ambassadøren vil skabe en mindre oplysende debat hvis publikum er meget heterogent og kun stiller spørgsmål der opfattes relevante af andre der ligner dem selv. Dog er der en del forskning der viser at journalisters og borgeres spørgsmål faktisk er væsensforskellige, hvilket kan mindske den potentielle skadevirkning af dette forhold på anbefalingen; hvor journalister spørger mest til proces, spin og alliancer, foretrækker vælgerne at høre om substans (Thomsen 1996).

Tendensen lader til at stamme fra USA hvor de politiske journalisters spørgsmål sjældent har at gøre med forhold der for alvor er i offentlighedens interesse (Benoit og Hansen 2001). Denne udvikling understøttes af at andelen af historier der fokuserer på proces – såkaldt 'horse racing' – er støt stigende, alt imens vælgerne stadig efterspørger substansbårne nyheder og politisk dækning; en udvikling der desuden påvirker vælgerne til at anskue politik fra en mere kynisk vinkel (Capella og Jamieson 1997).

Hvis det vitterlig forholder sig sådan at journalister stiller markant anderledes typer af spørgsmål end dem borgerne efterlyser, må man forvente en mere oplysende debat hvis publikum selv får lov at stille spørgsmål fordi det så kan antages at debatten kommer til at handle om ting der i højere grad interesserer dem, også selvom de har forskellige baggrunde.

HAR AMBASSADØREN EN FREMTID?

Afslutningsvis er det på sin plads at gentage at mange andre forhold end kun ordstyreren gør sig gældende i politiske debatter hvad denne artikel ikke har søgt at belyse. Artiklen har af praktiske årsager også nogle andre begrænsninger. Den har anvendt et eksplorativt design med et antal respondenter der ikke er stort nok til at give et signifikant resultat og har udelukkende undersøgt ordstyrerens betydning i dueldebatter på tre gymnasier; ikke tv-debatter.

I fremtidig forskning er det derfor oplagt at forsøge at verificere hvorvidt Ambassadøren er den bedste ordstyrer. I andre debatformater som for eksempel en paneldebat om et meget teknisk emne kan en mere lyttende ordstyrer der minder om Natvægteren, vise sig at være gavnlige for publikum. For at undersøge dette er det nødvendigt med et betydeligt større antal respondenter, en repræsentativ publikumssammensætning og gerne et samarbejde med et debatprogram på tv.

Det ville også være interessant at foretage udelukkende kvalitativ forskning i effekten af de tre idealtyper af ordstyrerstrategier for yderligere at kunne udtale sig om hvordan de virker, og hvorfor nogen virker bedre end andre. Her ville det være oplagt at indtage en mere kritisk tilgang til hvordan ordstyrere formulerer og framer (jf. Lakoff 2004) deres spørgsmål; en oplagt inspirationskilde er her en langt mere tekstnær, konversationsanalytisk undersøgelse (jf. Nielsen 2011).

Marcus Lantz, cand.mag. i retorik, Københavns Universitet. Artiklen bygger på specialet "Forhørslederen, Natvægteren og Ambassadøren" skrevet sammen med Magnus Boding Hansen. Specialet er bl.a. blevet omtalt på DR P1, videnskab.dk og i Weekendavisen. Marcus bor i København, underviser i retorik på Krogerup Højskole og arbejder som freelancejournalist.

Kontakt: lantz.marcus@gmail.com

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?

LITTERATUR

Aristoteles. 1955. *Vejen til Livslykken. Aristoteles' Eudemiske Etik*. Oversat med indledning og noter af Poul Helms. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Aristoteles. 1983. *Retorik*. Oversat med introduktion af Thure Hastrup. Platonselskabets skriftserie. København: Museum Tusulanums Forlag.

Benoit, William L. og Glenn J. Hansen. 2001. "Presidential Debate Questions and the Public Agenda." *Communication Quarterly* 49(2): 130-141.

Cappella, Joseph N. og Kathleen H. Jamieson. 1997. *Spiral of Cynicism: The Press and the Public Good*. New York: Oxford University Press.

Carlin, Diana B., Eric Morris og Shawna Smith. 2001. "The influence of format and questions on candidates' strategic argument choices in the 2000 presidential debates." *American Behavioral Scientist* 44, no. 12: 2196-2218.

Cicero, Marcus Tullius. 2003. "Retoriske skrifter". Udgivet og oversat af M. Leisner-Jensen, Thure Hastrup og Jacob Isager. Odense: Syddansk Universitetsforlag

CSPAN. 2008. First 2008 Presidential Debate (Full Video). Besøgt 1. september 2013: <http://www.youtube.com/watch?v=F-nNIEduEOw>

Dahl, Robert A. 1998. *On Democracy*. New Haven: Yale University Press.

Dewey, John. 2005. *Demokrati og uddannelse*. Oversat af Joachim Wrang, dansk redaktion: Claus Madsen og Per Munch. Århus: Klim.

Economist. 2011, 5. november. "A euro referendum: Greece's woes." Besøgt 1. september 2012: <http://www.economist.com/node/21536597>

Elkjær, Bo. 2013. "Thor Möger vært på DR2." Besøgt 1. september 2013: <http://www.journalisten.dk/thor-moger-vaert-paa-dr2>

EU-Oplysningen. 2012. "Bruxelles, 9. december 2011." Besøgt 1. september 2013: <http://www.euo.dk/dokumenter/DER/2006-2010/0809122011/>

Fishkin, James S. 2009. *When the People Speak: Deliberative Democracy and Public Consultation*. New York og Oxford: Oxford University Press.

Gallup. 2011. "Hvor meget tv ser danskerne?" Besøgt 1. september 2013: <http://tvm.gallup.dk/tvm/pm/default.htm>

Habermas, Jürgen. 1972. "Wahrheitstheorien". I *Vorstudien und Ergänzungen zur Theorie des kommunikativen Handelns*, 127-183. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Habermas, Jürgen. 1981. *Theorie des kommunikativen Handelns*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Hansen, Kasper. M., Rune Slothuus og Claus d. Vreese. 2007. "Man har et parti, indtil man finder et nyt: Portræt af vælgeren, som skiftede parti." I: *Det Danske Valgprojekt: Det nye politiske landskab, folketingsvalget 2005 i perspektiv* red. af Jørgen Goul Andersen, s. 67-88. Århus: Academica.

Hansen, Magnus Boding og Marcus Lantz. 2012. *Forhørslederen, Natvægteren og Ambassadøren - en undersøgelse af, hvilken ordstyrerstrategi der bidrager mest til en oplysende debat*. Speciale. Københavns Universitet.

Jamieson, Kathleen H. og David S. Birdsell. 1988. *Presidential Debates: the Challenge of Creating an Informed Electorate*. New York og Oxford: Oxford University Press.

Jørgensen, Charlotte. 2007. "The Relevance of Intention in Argument Evaluation." *Argumentation* 21: 165-174.

Jørgensen, Charlotte, Christian Kock og Lone Rørbech. 1994. *Retorik der flytter stemmer: Hvordan man overbeviser i offentlig debat*. København: Gyldendal.

Jørgensen, Charlotte og Lisa Storm Villadsen. 2009. "Kommunikations-situationen." I *Retorik – teori og praksis* red. af Charlotte Jørgensen og Lisa Storm Villadsen, s. 85-98. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Koch, Hal. 1945. *Hvad er Demokrati?* København: Gyldendal.

Kock, Christian. 2006. "Journalisten som udspørger og ordstyrer – bag om offentlige debattørers snyd og manipulationer." I *At opdage verden. Research – Fra akademikere til journalister* red. af Flemming Svith, s. 105-125. Århus: Forlaget Ajour.

Kock, Christian. 2008. Fornuftig uenighed. *Rhetorica Scandinavica* (48), s. 64-83.

Kock, Christian. 2011. *De svarer ikke: Fordummende uskikke i den politiske debat*. København: Gyldendal.

Kock, Christian og Lisa Villadsen. 2012. *Rhetorical Citizenship and Public Deliberation*. University Park, PA: Pennsylvania State University Press.

Lakoff, George. 2004. *Don't Think of an Elephant: Know Your Values and Frame the Debate*. Vermont: Chelsea Green Publishing Company.

Larsen, Malene R. 2011. "Totalliste over eksamensresultater 2010 fordelt på gymnasial udd." Besøgt 25.10 2013
http://multimedia.pol.dk/archive/00549/Se_hvordan_dit_gymn_549570a.pdf

Lehrer, Jim. 2011. *Tension City: Inside the Presidential Debates, from Kennedy-Nixon to Obama-McCain*. New York: Random House.

Nielsen, Mie F. 2001. *Replik til journalistikken: Mikroanalyse af medieinterviewet*. København: Akademisk Forlag.

Nielsen, Mie F. 2011. "Værtens håndtering af toppolitikernes troværdighed i tv-dueller." *Rhetorica Scandinavica* 58: 57-78.

Quintilian, Tobias Reinhardt og Michael Winterbottom. 2006. *Institutio Oratoria*. New York & Oxford: Oxford University Press.

Rawls, J. 1989. "The Domain of the Political and Overlapping Consensus." *New York University Law Review* 64(2): 233-255.

Rawls, John. 1993. *Political Liberalism*. New York: Columbia University Press.

Strand, Kurt. 2009. *Interview for journalister*. København: DR. 2. udgave, omarbejdet og udvidet.

Thomsen, Mark. 1996. *Som man spørger... analyse af kommunikationskonflikten mellem journalist og vælger i valgkampen op til folketingsvalget i 1994*. Opgave i retorik. Københavns Universitet: Institut for Medier, Erkendelse og Formidling.

TV2. 2013. "Duellen 2013." Sendt 6. august. Besøgt 5. november 2013:
<https://www.youtube.com/watch?v=8HjpWh1je6U#t=45>

Warnke, Georgia. 2001. "Taking Ethical Debate Seriously." I *Pluralism and the Pragmatic Turn: the Transformation of Critical Theory: Essays in Honor of Thomas McCarthy* red. af Thomas A. McCarthy m.fl., s. 295-318. Cambridge: MIT Press.

Weber, Max. 2003. *Udvalgte tekster*. Oversat fra tysk af H. Andersen, H. H. Bruun og L. B. Kaspersen. København: Hans Reitzel.

Winther Nielsen, Sigge, Jesper de Hemmer Egeberg og Martin Vinæs Larsen. 2011. "Vi er alle spindoktorer: Om konceptualisering og måling af andenordensvælgeren." *Økonomi og Politik* 84, no. 1: 19-33.

Ordstyreren afgør den politiske debat. Hvilken ordstyrerstrategi bidrager til den mest oplysende politiske debat?